



Xabier Coluig
escriptor

Francesc Gimeno, l'"artista maleït" (7/21)

Francesc Gimeno va nèixer a Tortosa el 4 de febrer de l'any 1858, en el si d'una família treballadora de pocs recursos. Ja des de xiquet va donar mostres del seu talent pel dibuix: "[...] dibuixava sobre un full sencer de paper, o de la meitat, de marca major, Canson, Ingres o d'empaquetar, a la sanguina, al llapis plom, amb tinta d'escriure, encara que fos morada, o xinesa, amb pinzell, amb ploma o amb una canya, amb llapis parís o de mina blava, però preferentment al carbó, amb un traç pastós, ple, nerviós i decidit, molt poc ocupat a ostentar un estil, impregnat de personalitat en les seves modulacions en persecució de les diverses qualitats de cada cosa, aprofundint els traços i animant els accents amb aquella vitalitat tan seva", escrigué Joan Cortés en una de les millors biografies de l'artista tortosí. Poc li importava la manca de mitjans al jove Gimeno, que gaudia dibuixant tot allò que tenia al seu voltant: des dels membres de la seva família ocupats en les tasques quotidianes fins a gallines, naturals mortes o els carrers del barri on vivia. Encara un adolescent, va aprendre l'ofici de pintor decorador de parets, portes i rètols comercials, que no va deixar de banda un cop va mudar-se a Barcelona el 1880. Gimeno mai no va ocultar ni els seus orígens humils ni la seva condició d'oubrer.

El 1884, trencant la tendència de la majoria de pintors catalans que marxaven a París per continuar els seus estudis i rebre les influències de les avantguardes artístiques, Gimeno se'n va anar a Madrid, on va ser admès, gràcies a la intervenció del litògraf Francesc Tió, a l'Escuela de Bellas Artes de San Fernando, sota la tutela del mestre paisatgista Carlos de Haes. Hi romandrà durant tres anys, suficient temps per desenvolupar el seu estil realista després d'haver admirat i internalitzat l'obra del seu estimat Velázquez durant llargues hores al Museo del Prado. Després d'haver rebut alguns encàrrecs per part dels germans Ramon i Josep Call, naturals de Torroella de Montgrí, la tardor del 1887, Gimeno es va traslladar a aquesta localitat gironesa. El 28 d'abril de 1888 va casar-se amb Caterina Massaguer, filla dels propietaris de la fonda on s'allotjava, segellant d'aquesta manera un vincle emocional i artístic amb la ciutat de Torroella que duraria la resta dels seus dies. Gimeno va ser un paisatgista prolífic que va retratar multitud de racons de la geografia catalana, però la bellesa i harmonia de les seves composicions plasman la Costa Brava destaquen d'una manera única i indiscutible. És quan s'instal·la a Barcelona de manera permanent que Gimeno es reafirma en el seu llenguatge pictò-

ric, de pinzellada forta, traç gruixut i textura aspra, d'un realisme expressiu cru i fins i tot agosarat, havent begut dels clàssics del Segle d'Or, però sense grans llicències estètiques ni concessions. És precisament aquesta forma de pintar tan instintiva i contundent que el portarà a ser considerat un dels millors pintors catalans de principis del segle XX, tot i que aquest reconeixement encara trigaria a arribar. Referint-se a la formació predominantment autodidacta i poc acadèmica de l'artista, l'obra de Gimeno fou despectivament qualificada per alguns crítics de "pintura d'espardenya" i, de les seves teles, sovint de temàtica proletària, es va dir que feien "olor d'all i d'arengada". Josep Pla va descriure Gimeno en el seu llibre Homenots com un "[...] solitari absolut, com un home situat totalment al marge durant una gran part de la seva vida [...]". Fou un solitari total, un solitari que tingué la sort d'estar dominat per una vocació fortíssima, per una ànsia pictòrica irrefrenable [...]. Fou un home impermeable [...] al judici aliè, al gust del seu temps, als corrents coetanis a les modes successives [...] Viví a Barcelona com hauria pogut viure en qualsevol altre lloc, sense tractar ningú, sense fer acte de presència enlloc, absolutament desconectat del petit món dels afers artístics i dels companys. Si Gimeno s'



havia pràcticament girat d'esquena a Barcelona, la ciutat el tenia pràcticament oblidat; la seva pintura no promogué en cap moment el mínim interès, no ja col·lectiu, ans ni tan sols limitat o minoritari". Però la sort del pintor va començar a canviar el 1915, arran de la primera exposició individual que li va dedicar un grup d'admiradors, entre altres, el crític Romà Jori, el pintor Ignasi Mallol i el galerista Josep Dalmau, a la sala del mateix nom, a Barcelona. Per primera vegada durant la seva carrera artística, el talent de Francesc Gimeno fou unànimement reconegut i l'èxit de crítica, aclaparador. Finalment, després d'anys d'esforç i sacrificis, el nostre pintor va ser capaç de poder-se sustentar financera-ment amb els ingressos que li proporcionava el seu talent i, gràcies a

la protecció d'un petit cercle de mecenes de Sabadell, liderats pel seu amic d'infància, el també tortosí Francesc de Paula Bedós, Gimeno va poder alliberar-se de l'ofici de pintor decorador i dedicar-se plenament a la pintura de cavallet. Si més no, allò que eleva l'obra de Gimeno a l'olimp de la pintura catalana, però, són els seus més de doscents autoretrats, aclamats sense titubeig, i que posicionen l'artista en el pedestal universal del gènere, acompanyat segurament només de Van Gogh, Rembrandt o Munch. Com si d'un diari pictòric es tractés, Gimeno canalitzava les seves emocions, les frustracions, les penúries econòmiques en aquests autoretrats que pintava, de vegades de manera fins i tot obsessiva, al llarg dels seus prop de 70 anys de vida. A mesura que es va anar fent vell, la seva personalitat esguerdava i excèntrica va anar accentuant-se, fins a portar-lo a l'extrem de viure en completa soledat en una llotja marítima a Fornells, prop de Begur, sense fer altra cosa que pintar i pintar tot el dia. El seu estat de salut va deteriorar-se amb rapidesa i va acabar morint el 22 de novembre de 1927, durant l'efervescència que va suposar el seu esperat reconeixement artístic, aquesta vegada a la sala Parés, que va traduir-se en un èxit de vendes sense precedents en vida del pintor.